

Ба Шӯрои диссертациони
6D.KOA-079-и назди Институти
фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи
А. Баҳоваддинови АМИТ
(734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, хиебони Рӯдакӣ, 33)

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ, ба диссертатсияи Холов Сафобахш Санакулович дар мавзуи «Ниҳоди Президент ҳамчун унсури асосии ҳокимияти давлатӣ: ташаккул ва рушди он дар низоми сиёсии Тоҷикистони муосир» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Диссертатсияи Холов Сафобахш Санакулович дар мавзуи «Ниҳоди Президент ҳамчун унсури асосии ҳокимияти давлатӣ: ташаккул ва рушди он дар низоми сиёсии Тоҷикистони муосир» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ пурра мувофиқат менамояд.

Муҳтавои асосии рисола ба омӯзиши ниҳоди сиёсӣ ҳамчун падидаи институтсионалӣ, таҳлили марҳилаҳои институтсионализатсияи он, механизмҳои амалкард ва вазифаҳои он дар низоми сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон нигаронида шудааст. Ин доираи масъалагузорӣ бевосита ба самтҳои дар шиносномаи ихтисоси мазкур пешбинишуда – омӯзиши ниҳодҳои сиёсӣ, равандҳои сиёсӣ, технологияҳои ҳокимият ва таҳаввули низомҳои сиёсӣ мансуб мебошад.

Мубрами мавзӯи таҳқиқ. Ниҳоди президентӣ дар илми сиёсатшиносии муосир аз ҷумлаи мавзӯҳои меҳварӣ ба шумор рафта, маҳз тавассути омӯзиши он хусусиятҳои сохторию вазифавии низомҳои сиёсӣ, тарзи амалкарди ҳокимияти давлатӣ ва хусусияти муносибатҳои байниниҳодӣ ошкор мегарданд. Дар ҷумҳуриҳои дорои шакли идоракунии президентӣ ва нимапрезидентӣ Президент на танҳо сарвари расмии давлат,

балки маркази воқеии қабули қарорҳои сиёсӣ мебошад, ки ин ҳолат зарурати таҳқиқи амиқи ҷойгоҳи ӯро дар низоми ҳокимият ба миён меорад.

Мубрамии мавзуи интихобнамудаи доктараб дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон аҳамияти хосса пайдо мекунад. Аз як тараф, ниҳоди Президент дар кишвари мо дар шароити ғавқулдда – бӯҳрони давлатдорӣ, ҷанги шаҳрвандӣ ва парокандагии марказҳои қудрат ташаккул ёфта, ба механизми асосии барқарорсозии давлатдорӣ, сулҳофаринӣ ва таҳкими ваҳдати миллӣ табдил ёфтааст. Аз ҷониби дигар, дар тӯли беш аз се даҳсолаи истиқлолият дар атрофи ин ниҳод таҷрибаи назарраси амалӣ ҷамъ омадааст, ки ҷамъбасти илмӣ онро тақозо менамояд. Маҳз ҳамин ҳолат имкон медиҳад, ки модели тоҷиконаи ҳокимияти президентӣ дар типологияи умумии режимҳои сиёсӣ ҷойгоҳи худро пайдо кунад.

Дар баробари ин, бояд эътироф намуд, ки то ба имрӯз дар илми сиёсатшиносии ватанӣ ниҳоди Президент бештар дар доираи ҳуқуқи конститутсионӣ ва таърихи давлатдорӣ мавриди баррасӣ қарор гирифта, ҳамчун объекти мустақили таҳлили сиёсатшиносӣ ба таври монографӣ омӯхта нашудааст. Осори олимони ватанӣ, ки дар қор ба таври муфассал таҳлил гардидаанд, асосан ҷанбаҳои алоҳидаи масъаларо фаро мегиранд. Аз ин лиҳоз, кӯшиши доктараб барои таҳқиқи комплекси заминаҳои ташаккул, марҳилаҳои таҳаввул ва самтҳои асосии фаъолияти ниҳоди президентӣ саривақтӣ ва илман асоснок арзёбӣ мегардад.

Мубрамии таҳқиқот ҳамчунин бо он таъкият меёбад, ки мавзуи диссертатсия ба самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ ва илмию техникаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 сентябри соли 2020, №503 ва аз 28 феввали соли 2025, №114 тасдиқ гардидаанд, инчунин ба мавзуи илмӣ кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ таҳти унвони «Равандҳои иҷтимоию сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити ҷаҳонишавӣ» мутобиқат менамояд.

Дарачаи наwgонии натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Навгонии илмӣ таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки дар он бори аввал дар илми сиёсатшиносии ватанӣ ниҳоди

президентӣ ҳамчун объекти мустақили таҳлили комплекси сиёсатшиносӣ баррасӣ гардидааст. Аз ҷумла:

- ниҳоди президентӣ на танҳо ҳамчун мақоми конституционӣ, балки ҳамчун механизми асосии таҳкими ваҳдати миллий ва таъмини суботи пасоҷангӣ мавриди таҳлил қарор гирифтааст;

- модели ташаккули ҳокимияти президентӣ дар Тоҷикистон дар робита бо равандҳои сулҳофаринӣ, ваҳдати миллий ва барқарорсозии давлатдорӣ ба таври комплексӣ асоснок шудааст;

- нақши Президент дар институтсионализатсияи низоми сиёсӣ ва раванди гузариш аз бӯҳрони давлатӣ ба суботи устувор нишон дода шудааст;

- робитаи мутақобилаи ҳокимияти президентӣ бо амнияти миллий, сиёсати хориҷӣ ва таҳкими мавқеи байналмилалӣи Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян гардидааст;

- хусусиятҳои хоси модели президентии Тоҷикистон ҳамчун намунаи рушди ниҳодҳои сиёсӣ дар шароити ҷомеаи пасоҷангӣ ва гузариш илман ҷамъбаст шудаанд.

Навгониҳои пешниҳодшуда бо нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда алоқаи мантиқии зич доранд ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок мебошанд. Довталаб, аз ҷумла, исбот менамояд, ки дар шароити фалаҷ ва ғайрифаъол гардидани сохторҳои анъанавӣи идоракунии давлатӣ пас аз оғози ҷанги шаҳрвандӣ дар соли 1992, интиҳоб гардидани мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба вазифаи Раиси Шурои Олӣ ва минбаъд Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ташаккули маркази ягонаи қабули қарорҳои сиёсӣ замина фароҳам овард ва мутамарказгардонии ҳокимияти сиёсӣ ба пешгирии фаъолияти гурӯҳҳои мусаллаҳи ғайриқонунӣ, барқарор намудани назорати Ҳукумати марказӣ дар қаламрави кишвар ва эҳёи низоми давлатдорӣ мусоидат намуд.

Ба андешаи мо, нуктаи хеле ҷолиб ва аз ҷиҳати назариявӣ пурмаҳсули диссертатсия асосноккунии он мебошад, ки Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун кафили Конститутсия, ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, истиқлолияти давлатӣ, ваҳдати миллий ва тамомияти арзии кишвар вазифаи муттаҳидсозии ҷомеа ва ҳамоҳангсозии манфиатҳои неруҳои сиёсиро иҷро менамояд. Довталаб муваффақ шудааст нишон диҳад, ки суботи сиёсӣ ва амнияти миллии Тоҷикистон бо фаъолияти институтсионалӣ

ва роҳбарии стратегии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон робитаи мустақим доранд.

Ҳамчунин, мулоҳизаи муаллиф дар бораи он ки дар ҷомеаҳои гузариш ниҳоди президент метавонад на танҳо унсури идоракунии давлатӣ, балки субъекти фаъоли сулҳофаринӣ ва «меҳвари устуворӣ»-и низоми сиёсӣ бошад, дорои арзиши назариявӣ буда, барои омӯзиши минбаъдаи таҷрибаи давлатҳои пасошуравӣ заминаи муфид фароҳам меорад. Ҳамаи хулосаҳо ва навгониҳои пешниҳоднамудаи довталаб ҳазинаи илми сиёсатшиносии тоҷикро бо донишҳои нави асоснок ғанӣ мегардонанд.

Объекти таҳқиқоти мазкурро ниҳоди Президент ҳамчун унсури асосии ҳокимияти давлатӣ, ташаккул ва рушди он дар низоми сиёсии Тоҷикистони муосир ташкил медиҳад. Предмети таҳқиқот бошад, омӯзиш ва таҳлили механизмҳои фаъолияти ин ниҳод, нақши сиёсӣ ва амниятии Президент ҳамчун кафили суботи сиёсӣ ва амнӣи миллӣ мебошад. Объекту предмети таҳқиқот дуруст муайян гардида, ба мавзӯ, мақсад ва вазифаҳои гузошташуда мувофиқанд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаю тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфтаро илман асосноккунии ҷанбаҳои назариявӣю методологии мавзӯ, истифодаи сарчашмаҳои муътамади илмӣ, кофӣ будани ҳаҷми маводди коркард ва таҳлилшуда, мувофиқ будани усул ва методологияи таҳқиқот, натиҷаҳои бадастомада ва ҳаҷми маводди интишорнамудаи диссертант муайян мекунанд.

Довталаб дар ҷараёни таҳқиқ ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, қонунҳои конститусионӣ ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, паёму суханронии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, осори олимони амрикоӣ (А. Ҳамилтон, Ч. Мэдисон, В. Вилсон, С.М. Липсет, Р. Нойштадт, Л. Фишер), аврупоӣ (А. де Токвил, М. Вебер, М. Дюверже, М. Дебре), рус ва пасошуравӣ (А.Д. Градовский, Н.М. Коркунов, Б.Н. Топорнин, О.Е. Кутафин, В.Е. Чиркин, М.А. Краснов), инчунин муҳаққиқони ватанӣ (С. Ятимов, А. Маҳмадов, Г.Н. Зокиров, З. Ализода, М. Хидирзода, Ш.Т. Каримов, А. Раҳнамо ва дигарон) таъя намудааст. Рӯйхати адабиёт зиёда аз 140 номгӯӣ сарчашмаро дар бар гирифта, аз рӯйи навъҳо (санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, китобҳо, мақолаҳои

илмӣ, диссертатсияю авторефератҳо, захираҳои электронӣ) гурӯҳбандӣ шудааст.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар заминаи усулҳои таърихӣ, муқоисавӣ, институтсионалӣ ва системавӣ ба даст омада, ба принсипи объективият ва мантиқи илмӣ ҷавобгӯ мебошанд. Рисола дар маҷлиси кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни (суратчаласаи №10 аз 27 майи соли 2026) муҳокима гардида, ҳамчун кори илмии анҷомёфта барои дифоъ тавсия шудааст. Ҳамаи ин ба хулосаҳои докталаб хусусияти эътимоднок мебахшад.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсияи С.С.Холов аз мундариҷа, номгӯи ихтисораҳо, муқаддима, тавсифи умумии таҳқиқот, се боб (ҳашт зербоб), хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо, рӯйхати адабиёт ва рӯйхати интишорот иборат буда, дар ҳаҷми 209 саҳифаи матнӣ ҷойи таҳия гардидааст ва ба талаботи таҳияи рисолаҳои илмӣ ҷавобгӯ мебошад. Ҳамаи қисматҳои диссертатсия ба ҳамдигар алоқаманд буда, ҷиҳати ноил гардидан ба вазифаҳои гузашташуда мувофиқанд. Дар муқаддима мубрамияти мавзӯ асоснок карда шуда, дараҷаи омӯзиши он арзёбӣ гардида, объекту предмет, мақсаду вазифаҳо, фарзия, асосҳои назариявӣ, навгониҳои илмӣ ва аҳаммияти назариявӣю амалии он муайян карда шудаанд.

Боби якум – «Заминаҳои иҷтимоию сиёсии пайдоиши ниҳоди Президент» ном дошта, аз се зербоб иборат аст. Дар зербоби якум боби аввал – **«Президент ҳамчун мафҳуми сиёсӣ: моҳият, хусусиятҳо ва дарки илмӣ он»** – докталаб ба таҳлили этимологии вожаи «президент», ҷамъбасти таърифҳои мавҷуда ва муқоисаи нуқтаи назарҳои мактабҳои гуногуни илмӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир менамояд. Муаллиф ба чунин хулосаи мантиқӣ меояд, ки президент на танҳо мансабдори олии давлатӣ, балки ниҳоди сиёсӣест, ки дар таъмини фаъолияти муназзами ҳокимияти давлатӣ, намоёндагии давлат ва ҳифзи низоми конститутсионӣ нақши калидӣ мебозад.

Дар зербоби дуюм боби якум – «Марҳилаҳои ташаккул ва рушди таърихӣ ниҳоди Президент» – марҳилаҳои асосии пайдоиш ва таҳаввули ин ниҳод аз давраи қадим то замони муосир баррасӣ гардидаанд. Докталаб нишон медиҳад, ки ташаккули ин ё он шакли идоракунӣ дар кишварҳои

гуногун аз маҷмуи омилҳои сиёсӣ, таърихӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ вобастагӣ дорад ва дар ин раванд омили субъективӣ – шахсияти роҳбари сиёсӣ ва қобилияти ӯ дар муттаҳид намудани неруҳои сиёсӣ – аҳамияти муҳим касб мекунад.

Зербоби сеюми боби якум – «Низомии идоракунии президентӣ: моҳият, хусусиятҳо ва типологияи он» – ба таҳлили муқоисавии шаклҳои ҳокимияти давлатӣ бахшида шудааст. Дар асоси таҳлили таҷрибаи кишварҳои гуногун диссертант моделҳои асосии ниҳоди президентро ҷудо намуда, онҳоро шартан ҳамчун моделҳои аврупоӣ, амрикоӣ ва фаронсавӣ тавсиф менамояд ва собит месозад, ки фарқи асосии онҳо дар дараҷаи иштироки Президент дар амалисозии ҳокимияти иҷроия зоҳир мегардад.

Боби дуюми диссертатсия – «Ташаккул ва рушди ниҳоди Президент дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» – аз се зербоб иборат аст. Дар зербоби якум – «Заминаҳои сиёсии пайдоиш ва рушди ниҳоди Президент дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» – муаллиф қайд менамояд, ки ниҳоди Президент дар кишвари мо таърихи тулонӣ надошта, дар ҳамин давраи нисбатан кӯтоҳ чандин маротиба бозбинию таҷдид гардидааст, ки ин раванд аз вазъи сиёсӣ ва ниёзҳои воқеии давлат бармеояд. Довталаб зарурати тақвияти ҳокимияти иҷроия, баланд бардоштани самаранокии идоракунии давлатӣ ва таҳкими қонуният татбиқи ҳуқуқи аз муҳимтарин омилҳои ташаккули модели нави идоракунӣ бо сарвари Президент арзёбӣ менамояд.

Дар зербоби дуюми боби дуюм – «Мақом ва ҷойгоҳи ниҳоди Президент дар низомии тақсими ҳокимияти сиёсии Тоҷикистони муосир» – масъалаи таносуби ниҳоди Президент бо шохаҳои ҳокимият мавриди таҳлил қарор гирифтааст. Ба назари мо, хулосаи муаллиф дар ин зербоб ҳеле саривақтӣ ва мутавозин аст: гарчанде Президент дар Конститутсия ба ягон шохаи алоҳидаи ҳокимият шомил карда нашудааст, ӯ ҳамчун қафили фаъолияти мутаносиби ҳамаи мақомоти давлатӣ амал менамояд ва аз ин рӯ нақши ӯро на ҳамчун мақоми болотар аз дигар сохторҳо, балки ҳамчун унсури ҳамоҳангсоз бояд арзёбӣ намуд.

Зербоби сеюми боби дуюм – «Инъикоси конституционии фаъолияти Президент дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» – ба таҳлили заминаи меъёрии ҳуқуқии фаъолияти ин ниҳод бахшида шудааст. Довталаб

муқаррароти боби чоруми Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон – асосҳои конституционии мақоми Президент, муҳлати ваколатҳо, талабот нисбат ба номзадҳо, тартиби адои савганд, салоҳиятҳо ва кафолатҳои дахлнопазириро ба таври муфасссал шарҳ дода, онҳоро бо муқаррароти конституцияҳои як қатор давлатҳои хориҷӣ муқоиса менамояд, ки ин ба қор арзиши иловагии муқоисавӣ мебахшад.

Боби сеюми диссертатсия – «Нақши ниҳоди Президент дар низомии сиёсии Тоҷикистони муосир» – аз ду зербоб иборат аст. Дар зербоби якум – **«Президент ҳамчун кафили суботи сиёсӣ ва амнияти миллӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон»** – нақши марказии Президент дар ташаккул ва татбиқи сиёсати амнияти миллӣ, ҳамоҳангсозии сохторҳои қудратӣ, таҳияи стратегияҳои давлатӣ ва татбиқи тадбирҳои зиддитеррористӣ асоснок карда шудааст. Диссертант ба хулосае меояд, ки амнияти миллӣ дар Тоҷикистон на танҳо масъалаи низомиву стратегӣ, балки василаи муҳими таҳкими давлатдорӣ муосир, рушди инсондӯстона ва эҳёи арзишҳои миллию фарҳангӣ мебошад.

Зербоби дуюми боби сеюм – «Таҳкими ниҳоди Президенти Тоҷикистон дар шароити мураккаби инкишофи сиёсӣ» – ба масъалаи нақши шахсият дар таърих ва сиёсат, инчунин самтҳои рушди минбаъдаи ин ниҳод бахшида шудааст. Муаллиф дуруст қайд менамояд, ки таҳкими минбаъдаи ниҳоди Президент бояд бо рушди ниҳодҳои демократӣ, тақвияти ҷомеаи шаҳрвандӣ, густариши шаффофият ва тақмили механизмҳои ҳамкории давлат бо ҷомеа ҳамоҳанг сурат гирад. Ин хулоса ба қор хусусияти дурнамасоз мебахшад.

Хулосаҳои умумии диссертатсия ба мазмуни бобҳо мувофиқ буда, ба вазифаҳои дар муқаддима гузошташуда ҷавобгӯ мебошанд. Дар қисмати «Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот» нуҳ пешниҳоди мушаххас манзур гардидааст.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии диссертатсия. Аҳамияти назариявии диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки дар он ниҳоди президентӣ ҳамчун падидаи институтсионалии сермаъно баррасӣ гардида, модели тоҷиконаи ҳокимияти президентӣ ҳамчун таҷрибаи мустақили давлатдорӣ дар шароити ҷомеаи пасоҷангӣ асоснок карда

шудааст. Ин муқаррарот заминаи назариявии илми сиёсатшиносии ватаниро дар самти омӯзиши ниҳодҳои сиёсӣ ғанӣ мегардонад.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот дар он аст, ки натиҷаҳои бадастомада метавонанд ҳангоми тақмили сиёсати давлатӣ, таҳияи стратегияву барномаҳои давлатӣ, фаъолияти таҳлилии мақомоти давлатӣ, инчунин дар раванди таълими фанҳои сиёсатшиносӣ, ҳуқуқи конститусионӣ ва назарияи давлатдорӣ, таҳияи курсҳои махсус, дастурҳои таълимию методӣ ва китобҳои дарсӣ истифода шаванд. Аҳаммияти иҷтимоии қор дар тақвияти дарки ҷамъиятӣ нисбат ба нақши конститусионии Президент ҳамчун кафили ҳуқуқу озодиҳои шаҳрвандон ва таҳкими фарҳанги сиёсии ҷомеа ифода меёбад.

Нашри натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзӯи диссертатсия. Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти илмии довтолаби дараҷаи илмӣ дар 5 мақолаи илмӣ инъикос ёфтаанд, ки аз ин шумора 3 адад дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 2 адад дар маҷмуаҳои маводди конференсияҳои илмию назариявӣ нашр гардидаанд. Хулосаҳои асосии таҳқиқот дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ маъруза шудаанд. Ҳамаи мақолаҳои нашршуда ва маърузаҳои диссертант ба мавзӯи диссертатсия робитаи бевосита доранд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Таҳқиқоти диссертатсионии довтолаб бо риояи талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба расмият дароварда шудааст. Довталаби дараҷаи илмӣ зимни таҳияи диссертатсия талаботи «Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводи илмӣ»-ро, ки бо фармоиши раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493 тасдиқ шудааст, ба инобат гирифтааст. Автореферат, ки аз диссертатсия бармеояд, ба талаботи «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ шудааст, мутобиқ мебошад.

Эродҳо нисбат ба мазмуну муҳтавои диссертатсия. Дар баробари муваффақиятҳои дар боло зикргардида, дар диссертатсия баъзе камбудиву норасогиҳо низ дида мешаванд, аз ҷумла:

1) Дар зербобҳои 1.1 ва 1.2 маводди этимологӣ ва таърихӣ (шарҳи вожаи «президент», ишора ба мансаби президенти Сенат дар Рими Қадим) ба таври такрорӣ оварда шудааст, ки ин боиси дароз шудани матн ва камранг гардидани мантиқи баён мегардад.

2) Дар қисмати «Тавсифи умумии таҳқиқот» асосҳои методологӣ ва усулҳои мушаххаси таҳқиқот ҳамчун унсури алоҳида ҷудо карда нашуда, танҳо дар банди «дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳо» ба таври ҷамъбасти зикр гардидаанд. Ҳамчунин нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда рақамгузорӣ нашудаанд, ки ин дарки онҳоро барои хонанда мушкил мегардонад.

3) Кор бештар хусусияти назариявӣ тавсифӣ дошта, аз маводи эмпирикӣ – маълумоти оморӣ, натиҷаҳои пурсишҳои сотсиологӣ, ҷадвали диаграммаҳои муқоисавӣ – камбаҳра мебошад. Ҳангоми муқоисаи модели президентии Тоҷикистон бо моделҳои кишварҳои Осиёи Марказӣ ва фазои пасошуравӣ овардани ҷадвали муқоисавӣ ба таҳлил возеҳияти бештар мебахшид.

4) Тавсияҳои дар охири кор пешниҳодгардида дуруст ва саривақтӣ буда, вале хусусияти умумӣ доранд ва суроғаи мушаххас – мақомоти давлатӣ ё муассисаҳои илмӣ таълимӣ, ки бояд онҳоро татбиқ намоянд, нишон дода нашудааст.

Нуксонҳои камбудии зикршуда, аҳамияти назариявӣ амалии диссертатсияи мазкурро коста намеkunанд ва ба муҳтавои кор таъсири манфӣ намерасонанд. Онҳо бештар хусусияти тавсиявӣ дошта, метавонанд ҳангоми таҳияи корҳои минбаъдаи илмӣ муаллиф ба инобат гирифта шаванд.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Холов Сафобахш Санакулович дар мавзӯи «Ниҳоди Президент ҳамчун унсури асосии ҳокимияти давлатӣ: ташаккул ва рушди он дар низоми сиёсии Тоҷикистони муосир» дар дараҷаи зарурӣ таҳия гардида, кори мустақилонаи анҷомёфтаи илмӣ ба ҳисоб меравад ва ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ

номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ мебошад.

Муқарризи расмӣ:

номзади илмҳои сиёсӣ, мушовири ректори
Донишгоҳи байналмилалӣ сайёҳӣ ва
соҳибкорӣ Тоҷикистон

 Курбонова Р. А.

Суроғи муқарриз:

7344003, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе, н. Сино. Шамсӣ 23.

03.09.2026

Имзои А.Р. Курбоноваро тасдиқ менамоям:

Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси

ДБССТ

 Чураев Ш.Н.

Суроғи муассиса:

Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734055, ш.
Душанбе, х. Борбад, 48/5
+992(37) 234-88-02; +992(37) 234-88-24
E-mail: info@iutet.tj

03.09.2026